

KAUNO MIESTO AUKŠTŲJŲ ŠANČIŲ AŽUOLYNAS PROJEKTINIAI PASIŪLYMAI AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. BENDRIEJI DUOMENYS

Teritorijų planavimo dokumento organizatorius
Kauno miesto savivaldybės administracija, Laisvės al. 96, Kaunas, tel 425623
Teritorijų planavimo dokumento rengėjas
UAB „Statybų inžinerinės paslaugos“ T. Ševčenkos g.14, LT-03223 Vilnius, Lietuva
Tel.: +370 5 231 2888; Faks.: +370 5 231 2889 El. paštas: info@sipaslaugos.lt
Planuojamo žemės sklypo adresas
Apie 420000 kv. m. teritorija Aukštuosiuose Šančiuose Kaune, palei Verkių, Ašmenos ir Piliečių gatves
Projekto tikslas
Suprojektuoti Aukštųjų Šančių ažuolino rekreacinę infrastruktūrą, atspindinčią miško biologinę įvairovę, kraštovaizdį, Šančių istoriją ir savitumą, įgyvendinant aplinkosauginius, kultūros paveldo tikslus, gerinant aplinkos, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio kokybę, didinant miško visuomeninę estetinę vertę.

2. ESAMOS PADĖTIES ANALIZĖ

Adresas: Aukštuosiuose Šančiuose Kaune, palei Verkių, Ašmenos ir Piliečių gatves
Plotas: Apie 420000 kv. m
Paskirtis: Atskirųjų želdynų teritorijos (rekreacinės paskirties želdynų, mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų)
Nuosavybė: Valstybės žemė

Situacijos vieta ir gretimybės

Planuojama teritorija yra Kauno miesto Aukštųjų Šančių rajone, ribojama Verkių ir Piliečių gatvėmis, Aukštųjų Šančių karių kapais bei Nemuno upės šlaitais.

Esamų statinių ir teritorijos įvertinimas

Visa planuojama teritorija yra valstybinio miško ribose. Planuojamos teritorijos šiaurės rytinėje dalyje ant Nemuno upės šlaito yra kultūros paveldo objektas – Aukštųjų Šančių piliakalnis (u. k. 1804), kurio apsaugos zona apima didesniąją planuojamos teritorijos dalį. Į planuojamą teritoriją įeina II-ojo pasaulinio karo vokiečių karių kapinių (u.k. 17293) šiaurinis pakraštys.

Į šiaurę nuo karių kapinių teritorijos už tvoros (šiaurinėje gilios griovos-slėniuko pusėje) 1944-1946 m. buvo laidojami Kaune nužudyti ir mirę vokiečių kariai belaisviai. 2004 metais karių palaikai buvo ekshumuoti. Palaidojimo vieta išlyginta ir tankiai apaugusi jaunuolynu. Visa planuojama teritorija yra intensyviai lankymui naudojamų želdynų zonoje (pagal Kauno miesto savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, patvirtintą 2014-04-10 sprendimu Nr. T-209). Dalis planuojamos teritorijos yra nenuotakioje priemolingoje lygumoje (nenuotakios priemolingos lygumos vietovaizdis), kuri tinkama tiek judriam tiek ramiam poisiui, tačiau sunkūs priemolingi gruntai nėra labai palankūs pastatų statybai. Kita planuojamos teritorijos dalis yra stačių Nemuno šlaitų zonoje (priesmėlingų aukštų stačių slėnio šlaitų vietovaizdis)

kuri netinkama nei statybai nei judriam poilsiui (skatintų grunto nuošliaužas), tačiau puikiai tinka ramiam poilsiui tam numatytose vietose. Visa planuojama teritorija apaugusi tankiu medynu, kuriame pasitaiko retesnių plotų. Tankus pomiškis daro tamsaus, gūdaus, o dėl nelaidaus grunto ir šlapio bei sunkiai įžengiamo miško įspūdį. Visa planuojama teritorija natūraliai ir dėl pastarųjų metų žemėvaldos politikos yra suskirstyta į tris dalis: šiaurinė dalis (tarp individualių gyv. namų šiaurėje, Verkių gatvės vakaruose ir gilios natūralios griovos pietuose), vidurinė dalis (tarp gilios griovos, karių kapinių ir buvusio Užšilių kaimo, kurio vietoje pastaruoju metu įsikūrė daug naujų sodybų, visiškai užkirtusių galimybę visas parko dalis sujungti į vieningą visumą) ir pietinė dalis. Šiaurinė dalis dėl didesnės gyventojų koncentracijos yra naudojama intensyviausiai. Vidurinė dalis dėl savo padėties (tarp karių kapinių, gilios griovos ir stačių šlaitų) yra labiausiai užmiršta. Pietinė dalis, būdama individualių namų kvartalų apsupty, lankoma vietinių gyventojų, tačiau ir labiausiai prižiūkšlinta.

Esami inžineriniai tinklai bei įrenginiai

Planuojamoje teritorijoje inžinerinių tinklų praktiškai nėra, išskyrus d600 magistralinę vandentiekio trasą, kertančią parką nuo Verkių gatvės iki pat Švenčionių gatvės šlaito apatinėje terasoje (toliau diukeriu per Nemuną) ir požeminę ryšių liniją bei vidutinio slėgio dujotiekio trasą, paklotą palei Verkių gatvę. Greta planuojamos teritorijos praeina 35 kV elektros oro linija. Planuojama teritorija ribojasi su žemės sklypu Verkių g. 63, kuriame yra anksčiau įrengtas ir jau seniai nebenaudojamas pusiau požeminis vandens rezervuaras (po žemės pylimu). Šio rezervuaro aptarnavimui buvo paklota vandentiekio trasa d 600, kuri šiuo metu nebenaudojama, tačiau jos dalis patenka ir į planuojamą teritoriją.

Esamas susisiekimas

Į planuojamą parką patogų patekti Verkių ir Piliesių gatvėmis, kurios ribojasi su parko teritorija iš vakarų pusės apie 1,5 km ilgyje. Iš kitų miesto rajonų patogiausia privažiuoti Breslaujos gatve iki Verkių gatvės. Sudėtingesnis privažiavimas iš pietų pusės per Žemuosius Šančius, kadangi siaurų gatvelių tinklas tarp Juozapavičiaus prospekto ir Piliesių gatvės gana klaidus.

Esami želdiniai

Visa planuojama teritorija yra valstybinio miško ribose. Aukštųjų Šančių Ažuolyno sklypų charakteristika ir tvarkymo projektiniai pasiūlymai duoti želdynų įvertinimo brėžinyje. Atliekant kraštovaizdžio vertinimą vadovautasi „Kauno Aukštųjų Šančių Ažuolyno projektiniais pasiūlymais“, atliktais 2002 m. kraštovaizdžio architekto R. Pilkausko. Kauno Aukštųjų Šančių Ažuolynas yra išsidriekęs molingoje lygumoje ir stačiuose Nemuno šlaituose. Vandeniui nelaidūs molio bei priemolio sluoksniai nulemia planuojamos teritorijos dirvų drėgmės režimą. Dirvos yra drėgnos arba šlapios. Nors gruntiniai vandenys slūgso 19-36 m gylyje, toliau nuo šlaitų esančios pelkėtės susidaro dėl kritulių vandeniui nepralaidžių gruntų bei nenuotakaus žemės paviršiaus. Miškininkų atlikti tyrimai (S. Karazija ir kt. 1990) parodė, kad Kauno ažuolai yra 180-210 metų amžiaus. Ažuolų būklė rodo, kad praktiškai visi yra pasenę (džiūstantys, drevėti), nors pagal savo amžių dar galėtų normaliai augti. Aukštųjų Šančių Ažuolynui lemiamos įtakos, matyt, padarė žmonių ūkinė veikla. Maždaug pusė planuojamos teritorijos yra lygumoje (prieledyninės ežerinės lygumos žemėvaizdis), kita pusė – stačiuose Nemuno šlaituose (upės slėnio žemėvaizdis). Šlaituose dominuoja klevai, tuopos, beržai, liepos, pavieniai seni ažuolai ir krūmai. Glaudumas ~1. Lygumoje dominuoja beržai, liepos, skroblai, reti seni ažuolai, klevai, drebulės, blindės ir kt. Glaudumas 0,7 – 1. Medynų tankis ypač šlaituose labai didelis. Dėl didelio medynų tankio mikroklimatas nėra palankus augti jauniems ažuolams – jie nustelbiami kitų rūšių medžiais, kurie ūksmę pakelia lengviau. Teritorijos reljefas Planuojamos teritorijos paviršiaus absoliučios altitudės svyruoja nuo 69.00

iki 67.50 lygumoje (ši teritorijos dalis sąlyginai plokščia) ir nuo 67.50 iki 34.00 Nemuno upės šlaite, kurio nuolydis yra artimas 30 laipsnių.

3. PROJEKTO SPRENDINIAI

Aukštųjų Šančių ažuolyno parko teritorija labai vaizdinga, todėl turi būti prieinama visiems ir naudojama poilsiui. Dėl savo izoliuotos padėties (Aukštieji Šančiai, esantys Nemuno kilpoje ir apsupti stačių Nemuno šlaitų yra toli nuo miesto tranzitinių gatvių) projektuojamas parkas turėtų būti maksimaliai orientuotas į natūralios gamtos išsaugojimą ir būti traktuojamas kaip miško parkas, turintis poilsio bei pažintinę funkciją. Aukštųjų Šančių Ažuolyno 1.7 km ilgio ir 300 m. pločio juosta natūraliai padalinta į tris dalis: šiaurinę, vidurinę ir pietinę. Šiaurinę nuo vidurinės skiria natūrali gili griova, o vidurinę nuo pietinės – individualių gyvenamųjų namų kvartalas, pastaraisiais metais išsiplėtęs link šlaito tiek, kad nebeliko galimybės patogiai sujungti dviejų pastarųjų parko dalių į vieną. Realizuoti šią jungtį dar įmanoma Piliečių gatve, kuri turi platoką žalią zoną, Užšilių gatve, kuri labai siaura ir, esant finansinėms galimybėms ilgoku (~ 150 m. ilgio) mediniu taku, įrengtu išilgai šlaito, prasidedančiu ties esamais betoninių pakopų laiptais ir aplenkiančiu gyvenamąjį kvartalą. Palei Verkių gatvę parko pusėje planuojama įrengti dviračių taką, kuris būtų Kauno miesto dviračių takų sistemos dalis. Parko realizaciją galima vykdyti trimis etapais, kurie atitiktų tris parko dalis: Šiaurinė parko dalis (1 etapas), šiuo metu kone intensyviausiai lankoma, puikiai tinka tiek aktyvesniam (palei Verkių g) tiek ramiam poisiui (likusi teritorija) tiek šventiniams susibūrimams (piliakalnio kaimynystėje). Šios parko dalies akcentas yra Aukštųjų Šančių piliakalnis. Greta piliakalnio planuojama įrengti nedidelį amfiteatrą renginiams, o ant piliakalnio – apžvalgos aikštelę. Siaurą parko juosta, tiesiogiai besiribojančią su Verkių gatve, būtų tikslinga pritaikyti kiek aktyvesniam gyventojų poilsiui, kadangi kitapus Verkių gatvės yra nemažas daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalas, kuris turi potencialo plėstis. Taigi poreikis ieškoti poiso vietų yra didžiulis. Palei Verkių gatvę planuojama įrengti automobilių stovėjimo aikšteles, o atokiau nuo jų - aktyvaus poilsio šeimoms zoną, kurią sudarytų ne sportinių žaidimų aikštelės suaugusiems ir vaikams, erdvios lengvų konstrukcijų pavėsinės šeimų susibūrimams, kuriose būtų suolai, staliukai, stacionarūs griliai, šiukšlių dėžės ir tt. Šiaurinėje parko dalyje, kaip ir visame parke, numatomi dviejų tipų takai: -platesni (~2m.) skaldinėlio dangos takai su apšvietimu. Pastarieji numatyti: a) lygiagrečiai Verkių gatvės prie aktyvaus poilsio šeimoms zonos ir b) žiedinis takas, atsišakojantis ir vėl įsiliejantis į pirmąjį. Prie šių takų numatytos žaidimų aikštelių – pavėsinių – suoliukų grupės. Antro tipo (~1 -1,2 m.) skaldinėlio dangos takai (be apšvietimo), kurie vingiuotų šlaitų viršutine terasa, bei smulkias gyvenamąsias gatveles su pagrindiniais parko takais. Šie takai skirti išimtinai ramiam poilsiui, gražiems reginiams (apžvalgos aikštelės), gamtos pažinimui (atitinkami stendai). Takai, kurie tęsiasi šlaitu žemyn, bus skaldinėlio dangos su medinėm pakopom ir latakų šalia, kad išvengtų šlaito erozijos. Ketvirto tipo takas bus mediniai ant ažuolinių polių. Šie takai bus statomi išilgai šlaito ir netrugdys natūraliai susiformuojantiems šaltinėliams. Šie takai numatyti tik poilsio tikslams, kadangi poreikio tranzitui į apatinę šlaito terasą iš viršutinės ir atvirkščiai nėra. Vidurinė parko dalis (2 etapas) mažiausiai lankoma dėl savo izoliuotos padėties, tačiau įrengus numatytą tiltelį per griovą, būtų pasiekama lengviau. Čia taip pat numatomi tie patys du takų tipai: platesnis tranzitinis skaldinėlio dangos takas, einantis netoli kapinių rytinės ribos (su apšvietimu ir poilsiui skirtais suoliukais) ir siauresni tos pačios dangos takai, atkartojantys šlaito vingius, bei jungiantys pašlaitės taką su pagrindiniu (su nedideliais gamtos pažinimui skirtais stendais). Šioje parko dalyje aktyvus poilsis jokiais įrenginiais nėra skatinamas.

Pietinė parko dalis (3 etapas) nuo vidurinėsios atskirta individualių gyvenamųjų namų kvartalu (buv. Užliedžių kaimas). Vieta vietinių gyventojų mėgstama. Nutrūkusią jungtį planuojama

kompensuoti įrengiant tranzitinį taką platokoje žalioje zonoje palei Piliečių gatvę. Čia taip pat numatoma įrengti automobilių stovėjimo aikšteles iš toliau atvykstantiems lankytojams ir, panašią, kaip šiaurinėje parko dalyje, tik kiek mažesnę aktyvaus poilsio zoną šeimų poilsiui. Kitaip, nei kitose dviejose parko dalyse, šioje dominuotų sportinė veikla: numatomos kelios įvairiems sportiniams žaidimams skirtos aikštelės (anksčiau čia buvusių sportinių aikštelių vietoje). Ramiam poilsiu skirti takai su gamtos pažinimui skirtais stendais vėlgi atkartotų šlaito vingius ir jungtųsi su smulkių gyvenamųjų gatvelių tūsomis. Aukštųjų Šančių Ažuolyno parko panaudojimas rekreacinei paskirčiai be investicijų į medynų retinimą ir organizuojamas dalinis paviršinio vandens nuvedimas į esamus šaltinius šlaite. Puoselėjant medynus, kas 3-5 metai turi būti kertami minkštieji lapuočiai :baltalksniai, tuopos, drebulės, beržai, skroblai, blindės, o taip pat ir ligoti, džiūstantys pagrindinių rūšių (paprastasis ažuolas, mažalapės ir didžialapės liepos, paprastieji klevai, paprastieji uosiai, pavieniai karpotieji beržai ir paprastosios eglės) medžiai, valomas pomiškis.